

Yttrande över Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16)

U2024/00585.

SPSM är på ett övergripande plan positiva till förslagen i utredningen. Myndigheten för yrkeshögskola (MYH) har tidigare lyft att yrkeshögskolans utbildningsanordnare har ett behov av SPSM:s tjänster i form av specialpedagogiskt råd och stöd samt kompetensutveckling inom det specialpedagogiska området,¹ vilket SPSM ser positivt på. SPSM anser att, om yrkesskola införs, så bör SPSM:s uppdrag omfatta att erbjuda specialpedagogiskt stöd även till denna utbildningsform.

SPSM ser positivt på förtydligandet kring specialpedagogiska insatser i komvux. Utredningens förslag är ett steg i rätt riktning, men det kan inte anses vara tillräckligt med endast specialpedagogisk kompetens. SPSM ser ett behov av tillgång till elevhälsa i komvux och ett bättre reglerat stöd. Anledningen till att SPSM ser ett behov av tillgång till elevhälsa är behovet av olika professioner. Det krävs ofta tvärprofessionell samverkan för att en elev i behov av stöd ska få rätt stöd. Det är därmed problematiskt att förslagen i denna del ska vara kostnadsneutrala.

SPSM har utifrån myndighetens uppdrag valt att ta ställning till, och kommentera nedanstående förslag.

3.2.1 Det ska införas en ny yrkesutbildning för vuxna

SPSM kan, utifrån myndighetens uppdrag, inte avgöra om det är lämpligt eller inte att införa en ny utbildningsform på det vis som föreslås i betänkandet. SPSM bedömer dock, utan att ta ställning till förslaget i sin helhet, att en ny utbildningsform som yrkesskola kan öppna upp för fler

¹ Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) 2023/2837.

utbildningsmöjligheter för personer med funktionsnedsättning vilket SPSM ser som positivt.

3.2.5 Yrkesskolans värdegrund

SPSM tillstyrker förslaget.

3.3.3 Utbildningsanordnaren ska ha kompetensen och förutsättningarna att anordna utbildningar i yrkesskolan

SPSM tillstyrker förslaget. Det är viktigt att de som arbetar inom yrkesskolan har kunskap och kompetens för att möta alla elever, utifrån deras förutsättningar och behov. Därmed behövs det, enligt SPSM, kompetensutvecklingsinsatser för lärare i yrkesskolan inom specialpedagogik.

3.3.8 Arbetsplatsförlagt lärande ska vara obligatoriskt i utbildningar som leder till examen

SPSM tillstyrker förslaget.

Arbetsplatsförlagt lärande är en viktig del i utbildningen. För studerande med funktionsnedsättning är LIA en viktig del, inte bara utifrån syftet att lära sig yrket, utan även för att lära sig arbetsplatsers underförstådda spelregler och den sociala gemenskap som finns på arbetsplatser.

Studerande med funktionsnedsättning kan ha särskilda behov i samband med LIA som utbildningsanordnaren och arbetsplatsen behöver ha beredskap för. SPSM vill därför betona att det är viktigt att arbetsplatsen får information om vilka eventuella stödåtgärder som den studerande behöver. Det är därmed viktigt med en god dialog mellan yrkesskolan och arbetsplatsen. Exempelvis kan den studerande behöva tydliga förberedelser eller instruktioner.

3.3.9 Utbildningsanordnarens ska erbjuda stöd och vägledning till de studerande

SPSM tillstyrker förslaget.

SPSM ser mycket positivt på ett reglerat ansvar för utbildningsanordnaren att se till att den studerande får tillgång till särskilt pedagogiskt stöd. SPSM noterar samtidigt att utredningen inte har övervägt att reglera utbildningsanordnarens ansvar kring särskilt pedagogiskt stöd i lag. SPSM

menar att det är olyckligt, då ansvaret för stöd är av sådan grundläggande betydelse för genomförandet av utbildningen att det bör regleras i lag.

SPSM vill även belysa att MYH har lyft att det finns ett behov av stärkt specialpedagogisk kompetens inom yrkeshögskolan. MYH har i en skrivelse till Utbildningsdepartementet beskrivit utbildningsanordnarnas behov av SPSM:s råd och stöd i specialpedagogiska frågor.² SPSM har i dag inte i uppdrag att lämna specialpedagogiskt stöd till utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan, men ser positivt på ett sådant uppdrag för myndigheten. Enligt MYH är utbildningsanordnarna också i behov av SPSM:s tjänster i form av kompetensutveckling inom det specialpedagogiska området. Enligt MYH så är det inte ändamålsenligt att myndigheten själva bygger upp en ökad kompetens inom ett område där det redan finns en expertmyndighet i SPSM. SPSM menar att om en ny utbildningsform, yrkesskola, införs så bör SPSM:s uppdrag även omfatta att erbjuda specialpedagogiskt stöd till utbildningsanordnare inom denna utbildningsform.

SPSM instämmer i utredningens förslag att det är av stor vikt att det finns vägledning om studiealternativ, antagning och tillträde samt yrkesvägledning. Det är även viktigt att denna vägledning är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

3.4.1 Behörighet till yrkesskolan

SPSM tillstyrker förslaget. SPSM anser särskilt att punkt 4 i bestämmelsen är viktig. Möjligheten att kunna antas enligt dessa grunder kan vara särskilt viktig för sökande med funktionsnedsättning.

3.5.1 Myndigheten för yrkeshögskolan ska godkänna och besluta om statsbidrag till yrkesskolan

SPSM tillstyrker förslaget och ser särskilt positivt på att MYH får lämna statsbidrag för särskilt pedagogiskt stöd till studerande med funktionsnedsättning.

² Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) 2023/2837.

8.4.3 Det ska finnas möjlighet till specialpedagogiska insatser under kortare tid

SPSM tillstyrker förslaget samt delar bedömningen. Som utredningen lyfter finns det dock skäl att ytterligare se över bestämmelserna om stöd inom komvux, så att elevhälsa och en eventuell utformning av sådan inom komvux är en fråga som adresseras.

SPSM ser positivt på att ansvarig lärare ska ha tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens. SPSM ser även positivt till förtydligandet kring att kommunerna ska erbjuda enstaka specialpedagogiska insatser under kortare tid inom ramen för extra anpassningar.

Men som utredningen konstaterar finns det ett större antal elever i kommunal vuxenutbildning som är i behov av stöd. SPSM har länge påpekat ett behov av elevhälsa och ett bättre reglerat stöd för elever. SPSM anser att det är en brist att utredningen inte närmare utrett behov av elevhälsa inom kommunal vuxenutbildning, och inte heller berört bestämmelserna om särskilt stöd. Den kunskap och tillgång till professioner som finns inom elevhälsan bör även finnas inom kommunal vuxenutbildning. Det är viktigt att få en bra helhetsbild av elevens behov vilket ofta kräver tvärprofessionell samverkan. Förutom specialpedagoger behövs exempelvis kuratorer och psykologer. Denna samverkan kan ge eleven rätt stöd och de rätta förutsättningarna utifrån sin situation. Därmed anser SPSM att utredningens förslag är ett steg i rätt riktning, men att det sammantaget inte kan anses vara tillräckligt med endast specialpedagogisk kompetens. SPSM noterar att även den utredning³ som regeringen har tillsatt, och som har i uppdrag att bland annat analysera och föreslå hur elevhälsan kan stärkas, inte heller omfattar kommunal vuxenutbildning.

8.5.3 Elevers behov av stöd ska kartläggas

SPSM tillstyrker förslaget och delar bedömningen.

SPSM menar att, förslaget att tidigt kartlägga elevens behov av stöd, väsentligt kan förbättra förutsättningarna för elever i behov av stöd att få tillgång till stödinsatser tidigt under utbildningen. SPSM ser även positivt på att extra anpassningar dokumenteras.

³ Dir. 2024:30

SPSM noterar dock att det pågår utredningar där stödet i skolan ses över. SPSM vill poängtera att, oavsett hur stödet regleras, är det väsentliga att elevens behov tidigt kartläggs och att stödbehovet dokumenteras.

9.1.7 Utredningens överväganden

Myndighetsuppdrag om tillgången till utbildning och studiesituationen för vuxna med funktionsnedsättning

SPSM delar utredningens bedömning och tillstyrker förslagen. SPSM ser mycket positivt på den föreslagna kvalitetsgranskningen samt en nationell kartläggning av tillgången till kommunal vuxenutbildning för vuxna med funktionsnedsättning. SPSM instämmer i problematiken att det saknas kunskap kring studiesituationen för vuxna med funktionsnedsättning. Det är därmed väsentligt att kartlägga och granska situationen i syfte att förbättra situationen för personer med funktionsnedsättning.

En översyn av förutsättningarna att samla resurser för tolkstöd i utbildning för vuxna

SPSM delar utredningens bedömning och tillstyrker förslaget.

Myndighetsuppdrag om fortbildnings- och informationsinsatser gällande funktionsnedsättningar

SPSM tillstyrker förslagen. SPSM ser mycket positivt på att SPSM ska ges i uppdrag att se över och vid behov ta fram insatser och stödmaterial. SPSM är även positiv till att via informationsinsatser öka förutsättningarna att målgrupperna nyttjar det stöd som Skolverket och SPSM erbjuder. SPSM vill dock poängtera att finansiering av uppdragen behöver beaktas.

SPSM håller med om att det är av största vikt att information ges till alla som arbetar inom kommunal vuxenutbildning samt att personal bör ha grundläggande kompetens om olika funktionsnedsättningar och dess konsekvenser. Det bör även finnas organisatoriska möjligheter för verksamheter att ta del utav stödmaterialen.

10.6.1 Finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning

SPSM delar utredningens bedömning och tillstyrker förslaget.

Eftersom finansiering av studier inom kommunal vuxenutbildning är avgörande för målgruppen övergår till arbete på längre sikt menar SPSM att det är angeläget att en sådan utredning tillsätts.

14.11 Samlad redovisning av kostnadsmissiga konsekvenser för staten

Utredningen föreslår ett gemensamt uppdrag till Skolverket och SPSM att se över och vid behov ta fram insatser och stödmaterial om funktionsnedsättningar hos elever inom komvux. Samtidigt har utredningen bara föreslagit finansiering till Skolverket för genomförandet, via förvaltningsanslag. SPSM menar att uppdraget kommer innebära kostnader som behöver finansieras.

I detta ärende har Helene Fägerblad, Susanne Wennberg och Marie Lindberg Josefsson varit sakkunniga. Föredragande har varit Matilda Pethrus Engström. I den slutliga handläggningen har även chefsjurist Ulrika Ehlin, enhetschef Nina Karnehed och sakkunnig Petter Ådahl deltagit.

För Specialpedagogiska skolmyndigheten

Aurora Lindberg
Generaldirektör